

POSTANOWIENIE

Dnia 21 października 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z powództwa J. A.

przeciwko [...] M. [...] Sp. jawna w P.

o wynagrodzenie za pracę, zadośćuczynienie z tytułu krzywdy doznanej wskutek naruszenia dobra osobistego, odszkodowanie za utracone zarobki, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 21 października 2013 r., skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w P.

z dnia 18 stycznia 2013 r., sygn. akt VI Pa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od powoda na rzecz strony pozwanej kwotę 450 zł (czterysta pięćdziesiąt) złotych tytułem częściowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w P. – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 11 września 2012 r., V P [...], zasądził na rzecz powoda J. A. od pozwanej [...] M. [...] Spółka jawna w P. kwotę 2.241,65 zł brutto tytułem wynagrodzenia za pracę wraz z ustawowymi odsetkami, a w pozostałym zakresie powództwo oddalił. Po ostatecznym sprecyzowaniu powództwa powód domagał się zasądzenia od pozwanej kwoty 3.000 zł tytułem odszkodowania za próbę naruszenia dóbr osobistych, kwoty 9.184 zł wraz z ustawowymi odsetkami tytułem niewypłaconego

wynagrodzenia oraz kwoty 10.031,65 zł tytułem odszkodowania za „utraczone zarobki”.

Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości. Przedstawiła konkretne kwoty wynagrodzenia, jakie powód otrzymał w okresie zatrudnienia. Zaprzeczyła, aby znieważyła bądź pomówiła powoda. Na rozprawie 11 września 2012 r. strona pozwana uznała żądanie o wynagrodzenie do kwoty 2.241,65 zł.

Sąd Rejonowy uznał za zasadne roszczenia powoda jedynie w części dotyczącej roszczenia o wynagrodzenie, w zakresie uznanym przez pozwaną.

Od wyroku Sądu Rejonowego apelację wniósł powód, zarzucając naruszenie: art. 24 k.c., przez jego niezastosowanie, art. 232 k.p.c., przez nieprzeprowadzenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność należnego powodowi wynagrodzenia, mimo zgłoszenia przez powoda wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego, art. 233 k.p.c., przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, art. 278 § 1 k.p.c., przez nieprzeprowadzenie dowodu z opinii biegłego w wypadku wymagającym wiedzy specjalnej, gdy powód wnioskował o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność obliczenia należnego powodowi wynagrodzenia, wreszcie art. 328 § 2 k.p.c., przez umieszczenie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku elementów niewskazanych w tym przepisie, odnoszących się bezpośrednio do osoby powoda, co jednocześnie nakazuje wątpić w bezstronność Sądu, oraz niewyjaśnienie, dlaczego Sąd nie dał wiary obliczeniom przedstawionym przez powoda w piśmie procesowym z 5 czerwca 2012 r.

Pozwana w odpowiedzi na apelację wniosła o jej oddalenie. Podniosła, że zarzuty dotyczące stronnictwa Sądu nie zasługują na uwzględnienie. Powód w toku postępowania wielokrotnie obrażał powagę Sądu, przeciwnika procesowego oraz świadków. Zachowanie powoda wymagało stanowczej reakcji Sądu, która w świetle postępowania powoda nie może zostać uznana za brak bezstronności.

Sąd Okręgowy w P. – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 18 stycznia 2013 r., VI Pa [...], oddalił apelację.

Sąd Okręgowy stwierdził, że zarzuty powoda podnoszone w apelacji nie zasługują na uwzględnienie. Postępowanie dowodowe zostało przez Sąd Rejonowy przeprowadzone prawidłowo, zgodnie z regułami procedowania, a ocena dowodów została dokonana zgodnie z zasadami logicznego rozumowania i doświadczenia

życiowego, prowadząc do właściwego ustalenia stanu faktycznego. Sąd pierwszej instancji dokonał także właściwej oceny prawnej ustalonego stanu faktycznego.

Sąd drugiej instancji uznał za niezasadny zarzut dotyczący wątpliwości co do bezstronności Sądu pierwszej instancji, wiązanych z naruszeniem art. 328 § 2 k.p.c., przez umieszczenie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku elementów niewskazanych w przedmiotowym przepisie, a mianowicie odnoszących się bezpośrednio do osoby powoda. Sąd drugiej instancji zwrócił uwagę, że analiza akt sprawy, w szczególności treści protokołów rozpraw przeprowadzonych przed Sądem Rejonowym, pozwalają stwierdzić, że powód swą postawą oraz zachowaniem wpływał na tok postępowania. Nie można zarzucać Sądowi pierwszej instancji stronniczości w sytuacji, gdy decyzje Sądu (uznanie, że powód nie kwestionuje wyliczenia przedstawionego przez stronę pozwaną, skoro odmawia ustosunkowania się do niego) oraz sposób przeprowadzenia dowodów (jedynie częściowe przeprowadzenie dowodu z przesłuchania powoda, z uwagi na opuszczenie przez niego sali rozpraw) uzależnione były od postępowania powoda. W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd pierwszej instancji dołożył należytej staranności celem zapewnienia powodowi wszystkich należnych mu uprawnień, udzielał powodowi niezbędnych pouczeń, informował o konsekwencjach zachowania powoda. W uzasadnieniu wyroku Sąd Rejonowy odwołał się do zachowań powoda, celem przedstawienia sposobu rozumowania Sądu, uzasadnienia podjętych decyzji i pokazania podstaw wnioskowania Sądu o stanie faktycznym sprawy, sposobu oceny dowodów. Nie sposób zarzucić Sądowi Rejonowemu stronniczości, należy wręcz podkreślić, że Sąd pierwszej instancji wykazał wiele cierpliwości i zrozumienia dla postawy powoda.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Okręgowego wniósł w imieniu powoda jego pełnomocnik, zaskarżając wyrok ten w całości. Skarga kasacyjna została oparta na podstawie naruszenia przepisów postępowania, a mianowicie: art. 258 § 2 k.p.c., które mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy, przez zawarcie w uzasadnieniu orzeczenia treści wykraczających poza granice uzasadnienia określone w tym przepisie, stanowiących negatywną ocenę strony w trakcie postępowania i rozpraw, zdradzających osobisty negatywny stosunek Sądu do strony, które może wpływać na rozstrzygnięcie w sprawie; art. 233 § 1 k.p.c., przez

ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego z przekroczeniem granic swobodnej oceny dowodów określonych w tym przepisie i ocenę dowodów w sposób budzący wątpliwości co do bezstronności i obiektywizmu Sądu, a mianowicie przez pryzmat negatywnej oceny powoda ukształtowanej na podstawie zachowania powoda w trakcie procesu, co mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez Sąd drugiej instancji oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów postępowania.

Konieczność przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący uzasadnił tym, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, które nie było dotąd przedmiotem rozważań w orzecznictwie, dotyczące sposobu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., a mianowicie, czy naruszenie tego przepisu przez sąd jest możliwe w sposób inny niż przez brak któregoś z elementów uzasadnienia wyroku wymienionych w tym przepisie. Skarżący podniósł, że „chodzi o sposób sporządzenia jednego z elementów, tj. dotyczący oceny dowodów i zawarcie treści stanowiących negatywną ocenę strony (powoda) w trakcie postępowania i rozpraw zdradzające osobisty negatywny stosunek sądu do strony”.

W ocenie skarżącego orzecznictwo Sądu Najwyższego dotyczące naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. obejmowało dotychczas wyłącznie określenie koniecznych elementów uzasadnienia wyroku. W orzecznictwie panuje pogląd, że naruszenie art. 258 § 2 k.p.c. może polegać wyłącznie na brakach uzasadnienia uniemożliwiających kontrolę instancyjną orzeczenia. Skarżący wskazał, że w niniejszej sprawie uzasadnienie wyroku zawiera wszystkie konieczne elementy. Zachodzi jednak inny wypadek, który nie był dotąd przedmiotem rozważań w orzecznictwie. W uzasadnieniu wyroku Sądu drugiej instancji wprost wskazano, że „w uzasadnieniu wyroku Sąd Rejonowy odwołał się do zachowań powoda (w trakcie procesu), celem przedstawienia sposobu rozumowania sądu, uzasadnienia podjętych decyzji i pokazania podstaw wnioskowania sądu o stanie faktycznym sprawy, sposobu oceny dowodów. Nie sposób zarzucić Sądowi Rejonowemu stronniczości (...)”. Tym samym Sąd Okręgowy powielił błąd, jakiego dopuścił się Sąd pierwszej instancji, zaaprobował ten błąd, mimo że rolą Sądu drugiej instancji

jest wyeliminowanie błędów proceduralnych, które mogły mieć wpływ na wynik postępowania. Nawet jeżeli sąd ma opinię na temat osoby będącej stroną, na podstawie zachowania się strony w trakcie procesu, to opinia taka nie może mieć żadnego wpływu na procedowanie, a tym bardziej znaleźć się w uzasadnieniu wyroku jako jeden z elementów stanowiących podstawę oceny dowodów.

Odpowiedź na skargę kasacyjną w imieniu pozwanej złożył jej pełnomocnik, wnosząc o wydanie postanowienia o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie o powoda na rzecz pozwanej zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna powoda nie zasługiwała na przyjęcie jej do rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej wniesionej w imieniu powoda został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.).

Zagadnienie prawne, uzasadniające przyjęcie skargi do rozpoznania przez Sąd Najwyższy, musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń, 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, aby umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, niesprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu, 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą tak, aby udzielenie odpowiedzi na postawione pytanie ułatwiło podjęcie decyzji jurysdykcyjnej co do istoty sprawy, 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście poważne wątpliwości, ze względu na użycie przez ustawodawcę przymiotnika kwalifikującego „istotne”.

Powołanie się na występujące w sprawie zagadnienie prawne wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne. Zagadnienie prawne musi dotyczyć przepisów, które zostały powołane w podstawach skargi kasacyjnej, gdyż w przeciwnym razie brak jest związku między zagadnieniem prawnym a koniecznością jego rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie.

W tym kontekście należy zwrócić uwagę, że skarżący powołał się na konieczność przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania z powodu występującego w sprawie istotnego zagadnienia prawnego dotyczącego wykładni art. 328 § 2 k.p.c. Jednocześnie w ramach podstaw kasacyjnych powołał się na naruszenie art. 258 § 2 k.p.c. oraz art. 233 § 1 k.p.c. Można przypuszczać, że skarżący omyłkowo powołał art. 258 § 2 k.p.c. zamiast art. 328 § 2 k.p.c., ponieważ opisując sposób naruszenia przepisu, stwierdził, że naruszenie dotyczyło zawarcia w uzasadnieniu wyroku Sądu drugiej instancji treści wykraczających poza granice wskazane w treści art. 328 § 2 k.p.c. dotyczące struktury uzasadnienia orzeczenia. Gdyby więc uznać, że skarżący powołał się w przedstawianym zagadnieniu prawnym na przepis, który nie został wskazany w ramach podstaw kasacyjnych, należałoby ocenić to jako brak formalny niepodlegający uzupełnieniu i już na tym etapie uznać, że w sprawie nie występuje „istotne zagadnienie prawne” dotyczące przepisu stanowiącego podstawę skargi.

Mimo tej oczywistej wady skargi kasacyjnej, Sąd Najwyższy przyjął, że jest ona wynikiem zwykłej omyłki pisarskiej, ponieważ rzeczywistą intencją skarżącego było oparcie skargi na podstawie naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. (a nie art. 258 § 2 k.p.c.). Dlatego rozważył istnienie okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Istotność zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. ocenia się z uwzględnieniem jego znaczenia i doniosłości prawnej dla systemu prawa.

Odnosząc się do przedstawionego „zagadnienia prawnego”, dotyczącego możliwych sposobów naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., które zdaniem skarżącego nie było dotąd przedmiotem rozważań w orzecznictwie, sprowadzającego się do udzielenia odpowiedzi na pytanie „czy naruszenie tego przepisu przez sąd jest

możliwe w sposób inny niż przez brak któregoś z elementów uzasadnienia wyroku wymienionych w tym przepisie”, wypada jedynie wskazać, że sens i treść normatywna art. 328 § 2 k.p.c. wynika z setek, a nawet tysięcy orzeczeń Sądu Najwyższego dotyczących sposobu konstruowania uzasadnienia orzeczenia wydanego w sprawie cywilnej. Zawarcie w treści uzasadnienia orzeczenia ocen zachowań strony w toku procesu (np. opuszczenia przez nią sali rozpraw w trakcie przesłuchania, odmowy ustosunkowania się do twierdzeń i dowodów przedstawianych przez przeciwnika procesowego), jeżeli ocena ta odpowiada rzeczywistości i nie zawiera sformułowań naruszających dobra osobiste strony, jest usprawiedliwione i znajduje podstawę w przepisach prawa (np. art. 3 k.p.c., art. 6 § 2 k.p.c., art. 103 § 2 k.p.c., art. 233 § 2 k.p.c.). Zdanie przez sąd w uzasadnieniu orzeczenia relacji z oceny materiału dowodowego (art. 233 § 1 k.p.c.), z powołaniem się na zachowanie stron w toku procesu w kontekście zgłaszania dowodów (art. 6 § 2 k.p.c.), odnoszenia się do twierdzeń faktycznych i wniosków dowodowych przeciwnika procesowego (art. 210 § 2 k.p.c.), lojalnej współpracy z sądem (art. 3 k.p.c.), przeszkód stawianych przez stronę w przeprowadzeniu dowodu (art. 233 § 2 k.p.c.), mieści się w oczywisty sposób w wymaganiach konstrukcyjnych uzasadnienia orzeczenia (art. 328 § 2 k.p.c.), w szczególności tej części konstrukcyjnej, w której wyjaśnieniu podlega, na jakich dowodach zbudowano podstawę faktyczną rozstrzygnięcia.

Skarżący nie wykazał istotności zagadnienia prawnego dla systemu prawa oraz dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ponieważ nie uzasadnił wpływu ewentualnego naruszenia przez Sąd Rejonowy art. 328 § 2 k.p.c. na wynik sprawy. Podnoszony przez skarżącego problem sprowadza się bowiem w istocie do sposobu sporządzenia uzasadnienia wyroku przez Sąd Rejonowy, co nie podlega kontroli w postępowaniu kasacyjnym. W związku z tym, że powód w apelacji wniesionej od wyroku Sądu Rejonowego podniósł zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy miał obowiązek ustosunkować się do tego zarzutu (art. 378 § 1 k.p.c.). Tylko z tej przyczyny w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku znalazły się rozważania na temat oceny zachowań powoda w trakcie procesu (przed Sądem pierwszej instancji). Ostatecznie Sąd Okręgowy uznał, że Sądowi pierwszej instancji nie można zarzucić stronniczości w związku z umieszczeniem w

uzasadnieniu zaskarżonego wyroku elementów odnoszących się bezpośrednio do zachowań powoda. Kwestia stronniczości sądu nie jest uregulowana w art. 328 § 2 k.p.c. Podstawą skargi kasacyjnej nie może być zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. (co wynika z art. 398³ § 3 k.p.c.).

W tych okolicznościach nie sposób uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne wymagające rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy.

Skarżący nie zdołał wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c. ze względu na sytuację majątkową powoda.

aw